

Aan de slag met kanslijn 1: Elke cliënt een betekenisvolle daginvulling passend bij de wensen, talenten en vermogens

Deze foto van Onbekende auteur is gelicentieerd onder [CC BY-NC-ND](#)

Inhoud

- Twee voorbeelden in de schijnwerpers ter inspiratie
- Meer voorbeelden om werkzame elementen uit te halen voor de eigen organisatie
- Samen de beweging groter maken: sluit aan bij een netwerk van zorgaanbieders die met deze kanslijn bezig zijn
- Aanvullende financieringsmogelijkheden
- De kanslijn en beleid
- Eerste stappen zetten
- Bijlage context:
 - Vijf kanslijnen als mogelijke routes naar een toekomstbestendige gehandicaptenzorg
 - Toekomstagenda: zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking

Wat staat er in het landelijk akkoord over deze kanslijn?

Cliënten wensen een betekenisvolle dag. Dagbesteding moet passend zijn bij de wensen en behoeften van de cliënt, onafhankelijk van denken vanuit dagdelen en locaties. Zo wordt aangesloten bij de individuele mogelijkheden en behoeftes als het gaat om werken, leren, ontwikkelen of zingeving. Dagbesteding op maat, flexibel naar vorm, inhoud en locatie. Dit betekent ook voldoende mogelijkheden en variëteit in dagbesteding van het kunnen leveren van werk tot het zijn van een 'toeschouwer'. Voor een deel van de cliënten is beschut, beschermd of betaald werk een passende invulling. Voor andere cliënten kan het gaan om andere georganiseerde activiteiten vanuit de participatieladder. Voor die cliënten voor

wie het passender is, hoeft een betekenisvolle dag niet per se extern vormgegeven te worden, dit kan ook dichterbij of in huis, een rustigere omgeving voor de cliënt. Zorgkantoren en zorgaanbieders delen goede voorbeelden, ook vanuit andere sectoren. De lessen en ervaringen die zijn opgedaan tijdens de coronacrisis moeten vanzelfsprekend worden. De betrokkenheid van het bedrijfsleven wordt vergroot en de mogelijkheden die technologie biedt worden opgepakt en uitgebreid. Vanuit dit nieuwe perspectief, het hebben van een betekenisvolle dag, kan de inzet van zorgprofessionals bij dagbesteding op den duur verkleind worden.

De ambitie is dat in 2025 zo veel mogelijk cliënten met een beperking een betekenisvolle dag hebben, flexibel naar vorm, inhoud en locatie. Waar mogelijk wordt betekenisvolle daginvulling in de context van de samenleving georganiseerd en waar passend worden wonen en daginvulling geïntegreerd en daarmee een kostenbesparing gerealiseerd. Hierdoor wordt de inzet van zorgprofessionals per cliënt verkleind of worden kosten verlaagd ten opzichte van de huidige vormgeving van dagbesteding.

Wat zeggen cliënten over deze kanslijn?

In samenspraak tussen cliënt, verwanten en professionals wordt gezocht naar een voor een cliënt betekenisvolle daginvulling, passend bij diens wensen, talenten en ontwikkelvermogen.

Uitgangspunt is dat cliënten zoveel als mogelijk deelnemen aan de samenleving en relaties met anderen een belangrijk onderdeel van kwaliteit van leven zijn. Dat betekent georganiseerd in de context van de samenleving. Waar dat niet mogelijk is kan daginvulling door gespecialiseerde medewerkers op de woonlocatie gegeven worden.

Twee voorbeelden in de schijnwerpers ter inspiratie

Per kanslijn hebben we voorbeelden uitgewerkt ter inspiratie. Deze voorbeelden worden in de praktijk van de gehandicaptenzorg toegepast. De voorbeelden laten zien hoe het in de praktijk werkt voor cliënten en verwanten, wat de effecten zijn van het voorbeeld, wat

werkzame elementen zijn en welke uitdagingen de invoering van het voorbeeld met zich meebracht in de praktijk. Het voorbeeld laat zien hoe via de kanslijn de beweging gemaakt kan worden naar een toekomstbestendige gehandicaptenzorg. Zo hoeft niet iedereen het wiel helemaal opnieuw te vinden, maar benutten we – zeker in tijden van drukte en grote uitdagingen met betrekking tot arbeidsmarktproblematiek – onze collectieve innovatiekracht.

De uitgewerkte voorbeelden beschrijven de werkzame elementen en de uitdagingen. Want geen enkele beweging verloopt vanzelf. De inspirerende voorbeelden van vandaag zijn met vallen en opstaan bereikt. Vaak begonnen door te doen, met een kleine stap, daarvan leren en opnieuw proberen. De voorbeelden zijn niet bedoeld om te kopiëren maar om te inspireren. Wat haal je eruit voor de ambities van jouw organisatie? Wat zou je voor jouw doelgroep groter willen maken? Hoe maak je het passend voor de eigen context? Zo maken we met elkaar van kleine stapjes grote stappen naar een gehandicaptensector die ook in de toekomst goede zorg en ondersteuning biedt aan iedereen die dat nodig heeft en een fijne werkplek is voor medewerkers.

Digitale dagbesteding

Met digitale dagbesteding creëer je een nieuw aanbod van dagbesteding. Vanuit huis neem je deel aan digitale groepsactiviteiten. Digitale dagbesteding is bedoeld ter ondersteuning van het zelfstandig thuis wonen en/of ter ontlasting van de mantelzorger. Activiteiten kunnen overdag, 's avonds en in het weekend georganiseerd worden. Daarbij kan wel het risico ontstaan dat het ten koste gaat van fysieke ontmoetingen. Daarom is het advies om het als aanvulling op fysieke dagbesteding aan te bieden, niet als volledige vervanging.

Meer informatie?

- Voorbeelden kanslijn 1 en 2 | Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (vgn.nl)
- <https://www.kennispleingehandicaptensector.nl/nieuws/online-platform-digidagbesteding>
- <https://www.digidagbesteding.nl/veelgestelde-vragen>

Mag het een onsje meer zijn: een open gesprek als eerste stap naar een betekenisvolle daginvulling voor elke client

De VGN heeft de praatplaat en de video 'Mag het een onsje meer zijn' ontwikkeld. Deze tools kun je gebruiken om het gesprek met zorgprofessionals en stakeholders aan te gaan over het vorm geven van ontwikkelingsgerichte activiteiten en werk midden in de maatschappij voor mensen met een beperking. De video en de praatplaat zijn bedoeld als vertrekpunt voor een continue dialoog over wat mogelijk is. Elke reis begint met een open gesprek en de eerste stap.

Meer informatie?

[Praatplaat en video om Visie 2030 dichterbij te brengen | Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland \(vgn.nl\)](#)

Meer voorbeelden om werkzame elementen uit te halen

Er zijn veel voorbeelden die bij deze kanslijn passen. We geven hieronder de voorbeelden weer die bij ons bekend zijn. Deze lijst is niet uitputtend. Als je een voorbeeld mist, laat het ons weten, dan voegen we dit toe.

Voorbeeld

Zorgaanbieder die voorbeeld toepast

Een activerende maatwerkbenadering
Verschillende vormen van dagbesteding. Anders naar cliënten kijken: meer vanuit talent- en netwerkontwikkeling dan vanuit ondersteuning.

Koraal

Voorbeeld	Zorgaanbieder die voorbeeld toepast
<u>Meer passende dagbestedingslocaties</u>	Aveleijn
<u>Meer passende dagbestedingslocaties</u> : Bij de Raphaëlstichting staan zinvol werk en duurzame, ambachtelijke producten en productie(processen) voorop. Onder begeleiding van enthousiaste vakmensen wordt er brood gebakken, graan gemalen, ijzer gesmeed, schapen geschoren, tractor gereden, koffie geserveerd, enz.	De Raphaelstichting
<u>Leerwerktrajecten met branchecertificaat</u>	Philadelphia
<u>Toekomstplan</u>	Pluryn
Inzet van IPS (Individuele Plaatsing en Steun) methodiek om mensen met een beperking naar betaald werk te begeleiden	Pluryn, Cordaan
Themagerichte beleving- en werkplaatsen	Pluryn
<u>Werk en activiteiten midden in de maatschappij, terugblik Lab 2030 Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (vgn.nl)</u>	Estinea en Reinaerde
Verschillende voorbeelden over samenwerking in de regio: <u>Regionaal samenwerken aan passend werk Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (vgn.nl)</u>	Verschillende zorgaanbieders

Samen de beweging groter maken: Sluit aan bij een netwerk van zorgaanbieders die zich richten op deze kanslijn

De transitie naar een toekomstbestendige gehandicaptenzorg is een complexe verandering. We moeten met elkaar gaan ontdekken hoe het ander kan. Dat is niet uit een boekje te leren maar ontwikkelt zich stap voor stap. Door te doen, aan te passen wat niet werkt en te borgen wat werkt. Het is een beweging: vanuit kleine stappen, leren, aanpassen en grotere stappen zetten. Zo leren we met elkaar wat werkt. Door verbinding en samenwerking.

We adviseren iedereen die met deze kanslijn bezig is om contact te leggen met collega's van andere zorgaanbieders om met elkaar uit te wisselen wat werkt, wanneer het werkt, wat werkzame elementen zijn en te ontdekken hoe het in jouw organisatie kan werken. Dat kan een bestaand regionaal netwerk zijn. Of je kunt aan het zorgkantoor vragen wie in jouw regio met deze kanslijn bezig zijn en samen een netwerk opzetten.

Het netwerk Activiteiten & Werk

Er is al een landelijk netwerk waarbij je kunt aansluiten: Het netwerk Activiteiten & Werk van de VGN. Hierbij zijn al meer dan 100 professionals uit de gehandicaptenzorg aangesloten die werken aan vernieuwingen in dagbesteding. Het netwerk komt in 2023 vier keer digitaal bij elkaar om voorbeelden te delen en met elkaar kennis en ervaringen uit te wisselen over wat wel en niet werkt bij het invoeren van veranderingen in dagbesteding in de eigen organisatie. Daarnaast is er een appgroep waarin ze met elkaar ervaringen delen. Heb je interesse in dit netwerk? Mail dan naar Aart Bertijn van de VGN: abertijn@vgn.nl

Wil je cliënten ondersteunen bij het ontwikkelen van zelfstandigheid? Sluit je dan aan bij de Academie voor zelfstandigheid. De academie is een coöperatief brandpunt voor talentontwikkeling voor mensen met een beperking. Binnen de academie delen en ontwikkelen zorgorganisaties gezamenlijk leermaterialen, praktijkleertrajecten, kennis en know how voor het versterken van zelfredzaamheid, sociale vaardigheden, werknemers- en vakvaardigheden op alle niveaus voor mensen met een beperking, hun verwanten en begeleiders. Op deze manier krijgen mensen met een beperking de kans om zich verder te kunnen ontwikkelen en zo zelfstandig mogelijk te werken en te leven. Alle (gehandicapten)zorgorganisaties zijn van harte uitgenodigd om zich bij dit initiatief aan te sluiten. Heb je interesse in dit netwerk? Mail dan naar Aart Bertijn van de VGN: abertijn@vgn.nl.

Lab 2030

De VGN is in maart 2023 gestart met een vierde oplossingslab, Lab 2030. Dit keer gaan zorgorganisaties aan de slag met het thema dagbesteding: weg met traditionele dagbesteding en op naar vernieuwende activiteiten voor mensen met een intensieve zorgvraag. Bedoeld om mensen met een intensieve zorgvraag een plek in de samenleving te bieden. Dit lab past heel goed bij kanslijn 1 van het landelijk akkoord. Wil je meedoen? Meld je aan. Voor meer informatie:

[Start nieuw Lab 2030: Weg met traditionele dagbesteding | Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland \(vgn.nl\)](#)

Talentontwikkeling en ontwikkelingsgerichte dagbesteding

Vanuit de Toekomstagenda zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking wordt onder andere ingezet op talentontwikkeling en ontwikkelingsgerichte dagbesteding zodat het potentieel van mensen ten volle benut kan worden. Zo is er de training Naar de Top! van LFB die aangeboden wordt binnen zorgorganisaties. Met deze trainingen kunnen cliënten groeien en hun talenten (door)ontwikkelen. De komende jaren wordt de training verder voortgezet, uitgebreid en geborgd. Een andere wijze om stappen te zetten in iemands ontwikkeling is via de [branche-opleidingen Groen, Facilitair en Logistiek](#) waarbij mensen op hun eigen tempo deelcertificaten halen zodat ze daarmee een passende plek in de samenleving kunnen vinden en krijgen. Dit jaar wordt een extra branche-opleiding, die van ervaringsdeskundige, ontwikkeld. Verder wordt er onderzoek gedaan naar de knelpunten, randvoorwaarden en succesfactoren binnen vervolgonderwijs, dagbesteding en (beschut) werk voor jongeren met een licht verstandelijke beperking om zich te blijven ontwikkelen. Er wordt aandacht gegeven aan goede voorbeelden in de praktijk om andere partijen te informeren, inspireren en enthousiasmeren. En om inzicht te geven in wat nodig is om dit te bewerkstelligen.

Simpel Switchen

Samen met het ministerie van SZW en andere partners, zoals Divosa, Movisie en cliëntenorganisaties werken we binnen het project [Simpel Switchen](#) in de Participatieketen aan ontwikkelingsmogelijkheden voor mensen in de dagbesteding – voor wie dat passend is – zodat het makkelijker wordt om vanuit de dagbesteding door te groeien naar beschut werk of een andere vorm van (betaalde) arbeid. Op die manier stimuleren wij dat iedereen mee kan doen op de voor hen best passende plek.

Aanvullende financieringsmogelijkheden

- Zorgaanbieders kunnen vanaf het voorjaar 2023 een beroep doen op de innovatie-impuls 2, die zich richt op ondersteuning bij het gebruik van de Innovatie route vanuit de Toekomstagenda Gehandicaptenzorg.
- Voor de ontwikkeling van digitale dagbesteding kan onder voorwaarden een beroep gedaan worden op de Stimulerings E-Health Thuis (SET).
- De transitiemiddelen kunnen ingezet worden voor deze kanslijn wanneer deze in samenwerking in de regio worden opgepakt. Kijk voor de voorwaarden en procedure op de website van je zorgkantoor.

De kanslijn en beleid

Voor de mogelijkheden van dagbesteding zijn de landelijke beleidsregels van de NZa de basis. Als dagbesteding deel uitmaakt van het zorgzwaartepakket voor verblijf bepalen de zorgaanbieder en de cliënt samen hoe ze invulling geven aan de dagbesteding. Dit mag bijvoorbeeld ook op de woning. Als dagbesteding los wordt afgesproken (apart van verblijf) geldt de aangepaste definitie van de NZa. De beleidsregel van de NZa geeft onderstaande toelichting op de aangepaste definiëring van deze losse prestatie dagbesteding :

*"De vorm waarin de activiteit wordt aangeboden kent meer flexibiliteit met de aangepaste bepaling 'De activiteit vindt indien gewenst en best passend, zo veel mogelijk: overdag plaats, buiten de woonsituatie, in groepsverband'. Zo is het mogelijk om ook dagbesteding op de woonlocatie of digitaal te ontvangen. Hierbij is over de vorm overeenstemming met cliënt of cliëntvertegenwoordiger bereikt."*¹

Dagbesteding hoeft dus niet altijd in groepsverband te zijn. En kan in de eigen woning plaatsvinden. Ook de praktijk-leertrajecten zoals woonhulp, assistent groen, assistent facilitair en assistent logistiek worden als dagbesteding gekwalificeerd. Belangrijk is dat je met de cliënt of diens vertegenwoordiger afspraken maakt over wat passende dagbesteding is.

Ben je bezig met deze kanslijn en loop je tegen regels of andere belemmeringen aan die in de weg zitten om stappen te zetten op een kanslijn? Laat het ons weten! (mail naar transitiegz@significant.nl)

Eerste stappen zetten

Voor elke cliënt een betekenisvolle daginvulling passend bij de wensen, talenten en vermogens kan bijdragen aan meer eigen regie en zelfstandigheid voor cliënten en tegelijkertijd de inzet van zorgprofessionals per cliënt verkleinen en/of kosten (op termijn) verlagen. Dat gaat niet vanzelf. Het is een verandering die voor iedere organisatie anders verloopt. Dat is afhankelijk van de huidige situatie, de doelgroep, positieve en negatieve ervaringen met anders kijken naar daginvulling, werkdruk en nog veel meer. Hieronder geven we tips die kunnen helpen om in jouw organisatie stappen te zetten richting een structurele verandering:

- Werk vanaf de start samen met cliënten, naasten, bewoners-, cliënten- en verwantenraden en zorgprofessionals

¹ https://puc.overheid.nl/nza/doc/PUC_712213_22/ blz 22 + 86

- Zorg voor een gemeenschappelijk gevoel van urgentie (zie ook [Handvat voor het veranderverhaal toekomstbestendige gehandicaptenzorg | Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland \(vgn.nl\)](#))
- Haal inspiratie uit voorbeelden van binnen of buiten je organisatie. Welke werkzame elementen haal je hieruit voor jouw organisatie? (zie hierboven)
- Zoek een “coalition of the willing”. Begin daar waar enthousiasme en energie zit.
- Maak heldere en concrete afspraken over inbreng en verwachtingen.
- Betrek mensen die te maken krijgen met de verandering vanaf het begin.
- Maak een gezamenlijk helder plan.
- Start klein, denk groot. Maak het bij de start zo klein als mogelijk.
- Accepteer tijdelijkheid (zolang er maar permanente lessen uit komen).
- Overtuig je van een gedeelde visie (zie ook Handvat voor het bepalen van de startpositie en de eerste stappen: [Handvatten kanslijnen landelijk akkoord toekomstbestendige gehandicaptenzorg | Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland \(vgn.nl\)](#)).
- Zorg voor bestuurlijk draagvlak.
- Zorg voor speelruimte om te kunnen experimenteren.
- Heb oog voor ieders belangen, ook de onuitgesproken.
- Hou het gezamenlijke doel scherp in het vizier.
- Ga op zoek naar de vernieuwing, daar zit de energie.
- Inspireer.
- Vier successen.
- Schaal op wat werk

Bijlage

Context: Vijf kanslijnen als mogelijke routes naar een toekomstbestendige gehandicaptenzorg

De gehandicaptensector staat voor een grote uitdaging om de zorg toegankelijk en betaalbaar te houden. Alleen al door de grote knelpunten op de arbeidsmarkt wordt het steeds moeilijker om passende ondersteuning te bieden aan mensen met een beperking en het hebben van een betekenisvol leven te waarborgen. Om ervoor te zorgen dat in de toekomst iedereen de zorg en ondersteuning kan ontvangen die nodig is moeten er dingen veranderen. Aanleiding voor VGN en ZN om met elkaar in gesprek te gaan om voor de cliënten, naasten én voor de medewerkers in de gehandicaptenzorg oplossingen te vinden. Dat lukt alleen als zorgaanbieders en zorgkantoren samenwerken. Er zijn vijf kanslijnen. Dit zijn kansen die zorgaanbieders en zorgkantoren zien om de gehandicaptenzorg toekomstbestendig te maken:

1. Elke cliënt krijgt een betekenisvolle daginvulling passend bij de wensen, talenten en vermogens
2. Bewezen arbeidsbesparende technologieën worden door alle zorgorganisaties geïmplementeerd in de eigen zorgpraktijk
3. Alle cliënten ontvangen een passend zorgniveau bij hun zorgvraag
4. Elke cliënt die dat aankan, krijgt een zo zelfstandig mogelijke, eigen veilige plek in de samenleving
5. Bij elke cliënt wordt een (eigen) netwerk gestimuleerd en gefaciliteerd om een rol te spelen in de zorg en ondersteuning

Per kanslijn staat in het landelijk akkoord op hoofdlijnen uitgewerkt wat de kanslijn inhoudt en wat de ambitie op een kanslijn is. Deze teksten geven de richting aan waarlangs iedere organisatie zelf invulling kan geven aan de kanslijn. Niet elke kanslijn is even urgent voor iedere organisatie of regio. Het is de bedoeling dat iedere organisatie, geïnspireerd door de kanslijnen, eigen keuzes maakt om de gehandicaptenzorg toekomstbestendig te maken, passend bij de organisatie en de regio. De meeste organisaties hebben intussen in overleg met het zorgkantoor de kanslijnen gekozen waarmee ze aan de slag willen. Deze factsheet is voor zorgaanbieders die via kanslijn 1 in de eigen organisatie extra stappen gaan zetten naar een toekomstbestendige gehandicaptenzorg.

Meer informatie over de kanslijnen vind je in het [landelijk akkoord](#). Mocht je nog geen keuze voor een kanslijn hebben gemaakt dan vind je [hier](#) een handvat ter ondersteuning hierbij.

Context: Toekomstagenda: zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking

Nederland wil een inclusieve samenleving zijn, waar iedereen naar wens en vermogen mee kan doen. Passende zorg en ondersteuning is daarbij van groot belang.

Via het programma Volwaardig Leven zijn belangrijke stappen gezet om de gehandicaptenzorg toekomstbestendig te maken. De samenwerking van verschillende veldpartijen in Volwaardig Leven laat zien dat vernieuwing mogelijk is door anders te kijken naar mensen met een beperking en veel meer gebruik te maken van ervaringsdeskundigheid. En door anders te werken, met meer aandacht voor persoonsgerichte zorg.

Tegelijkertijd zijn we er nog niet. De beweging die in gang is gezet, heeft een vervolg nodig om bestendig te zijn. De resultaten van Volwaardig Leven hebben borging en opschaling nodig, waarbij moet worden gezorgd voor samenhang. Het werken aan een toekomstbestendige gehandicaptenzorg gaat om een grotere en complexere opgave, waarvoor meer tijd nodig is om te komen tot structurele oplossingen die over domeinen heen kijken.

Daarom is de '[Toekomstagenda: zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking](#)' gemaakt. Centraal hierin staat de zorg en ondersteuning voor mensen met een complexe zorgvraag en voor mensen met een licht verstandelijke beperking. Essentiële onderdelen zijn het verbeteren van de cliëntondersteuning, het vanzelfsprekend gebruik van zorgtechnologie, en goed toegeruste zorgverleners. Ook wordt er voor het gemeentelijke domein gewerkt aan aanvullende ambities en maatregelen t.b.v. mensen met een levenslange beperking.